

Nr 443.

Av herr **Järte m. fl.**, om avslag å *Kungl. Maj:ts proposition, nr 114*, med förslag till förordning om erkända sjukkassor m. m.

Med anledning av propositionen nr 114 angående förslag till omorganisation av det statsunderstödda frivilliga sjukkasseväsendet anhålla undertecknade att få väcka följande motion.

Propositionen i fråga har föranletts av det betänkande, som inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga avgivit den 15 december 1926, och vilket betänkande i sin tur bygger på andra särskilda utskottets vid 1926 års riksdag av riksdagen godkända utlåtande nr 3. Detta utlåtande, som förordade en utredning om möjligheterna av de lokalt splittrade sjukkassornas centralisering i överensstämmelse med av utskottet angivna riktlinjer, var visserligen enhälligt. Men det var å andra sidan uppenbart, att utlåtandet utgjorde en kompromiss mellan deras mening, som höllo före, att framtiden tillhör den obligatoriska sjukförsäkringen, och deras, som icke ville övergiva den hittillsvarande frivilligheten som grundval för sjukkasseväsendet. Frågan om obligatorisk sjukförsäkring är icke aktuell för tillfället; den Linnérska besparingskommittén uttalade i sitt betänkande år 1925, att spørsmålet om obligatorisk sjukförsäkring av statsfinansiella hänsyn tills vidare måste skjutas åt sidan och att de reformer, som krävdes inom det frivilliga sjukkasseväsendet, icke finge rubba frivilligheten som sådan. Till denna uppfattning anslöt sig också fjolårets socialdemokratiska regering och inom det ovannämnda andra särskilda utskottet rådde heller ingen meningsskiljaktighet därom, att det nu icke kunde bli tal om en övergång till obligatorisk sjukförsäkring. Icke desto mindre spelade dock vid bedömandet av frågan hur de frivilliga sjukkassorna bäst kunde reformeras för den närmaste tiden framåt, motsättningarna mellan den obligatoriska och den frivilliga sjukförsäkringens anhängare sin roll. De förra eftersträfvade givetvis en sådan genomgripande omdaning av flerkasssystemet, att den nya ordningen skulle kunna bereda väg för den obligatoriska försäkringens införande, medan återigen vännerna av en fortsatt frivillig försäkring icke ville använda större våld än nöden krävde för att göra de nuvarande frivilliga sjukkassorna mera lämpade att fullgöra sin uppgift.

Inom de sakkunniga, som i somras tillkallades för att undersöka i vad mån de i andra särskilda utskottets utlåtande angivna synpunkterna kunde läggas

till grund för en ny sjukkasselagstiftning, blevo anhängarna av obligatorisk försäkring i majoritet. Deras förslag har också härav fått sin prägel. De nya distriktssjukassorna skulle i enlighet härmed förlänas så många viktiga uppgifter på primärkassornas bekostnad, att de senare skulle få en synnerligen missgynnad ställning. Förslaget har visserligen icke alla de nackdelar, som vidlådde fjolårets socialdemokratiska proposition och som ledde till dess förkastande av riksdagen. *Men tendensen är densamma.* Även denna gång ha *rikssjukassorna* känt sin ställning särskilt hotad och deras representant bland de sakkunniga, centralkassör Lindhagen från Eskilstuna, har också reserverat sig mot förslaget. Rikssjukassornas centralorganisation riktade ävenledes en skarp kritik mot förslaget. Regeringen tog intryck av denna hållning och vid jämförelse mellan propositionen och de sakkunnigas förslag kan konstateras, att regeringen i sitt förslag infört åtskilliga ändringar, ägnade att dels gynna den fortsatta frivilliga sjukförsäkringen i primärkassorna och dels underlätta en inpassning av rikssjukassorna i den tilltänkta nya organisationen. Men tillräckligt många önskemål från rikssjukassornas sida kvarstå ännu obeaktade, på vad grund rikssjukassornas centralorganisation vid extra kongress den 20 mars 1927, hemställt, *att primärsjukassornas obligatoriska anslutning till rikssjukassorna bör avse allenast sjukvårdsförsäkring, att primärsjukassorna skola tillerkännas rätt eller eventuellt åläggas skyldighet till sjukpenningförsäkring under de första två åren med rätt eller skyldighet för distriktssjukassorna att mottaga sjukpenningförsäkring för tiden efter två år samt att distriktssjukassorna ej tillerkännas rätt att mottaga individuell anslutna medlemmar för sjukpenningförsäkring.* Sagda centralorganisation uttalade vidare som sin bestämda mening, att dessa önskemål borde beaktas av statsmakterna vid äventyr att eljest en stor del av den svenska frivilliga sjukkasserörelsen skall tillspillo givas. Skulle dessa önskemål ej bliva tillgodosedda, anser centralorganisationen, att regeringsförslaget ej bör bifallas av riksdagen.

Till denna uppfattning synes största hänsyn böra tagas. Centralorganisationen i fråga representerar cirka 300,000 sjukkassememlemmar och en organisationsform av sjukkassor, som visat sig särskilt lämplig för vårt glest befolkade land. Den obligatoriska sjukförsäkringens anhängare veta mycket väl, att därest de kunna tillfoga rikssjukassorna en obotlig knäck, så ha utsikterna ljusnat för tvångsförsäkringens genomförande, vilken försäkring förutsätter lokala enhetskassor. Rikssjukassornas organisationssystem har därför alltid varit en nagel i ögat på den obligatoriska sjukförsäkringens anhängare. Fjolårets socialdemokratiska sjukkassexposition gick också denna riktnings ärenden, då den med lagens tvång ville åvägabringa ett lokalt enhets- eventuellt tvåkassesystem. Det var omtanken om rikssjukassorna och andra slutna kassor, som förmådde riksdagsmajoriteten att förkasta denna proposition. Men ställningen är enahanda i år som i fjol. Med lagstiftningens tillhjälp vill man även i år iscensätta en organisation, vars syfte är enhetskassesystemets genomförande på bekostnad av de livskraftiga frivilliga rikssjukassorna. Tvånget kommer icke så klart till synes och målet skall uppnås mindre genom en dikta-

torisk lagparagraf än genom ett organisatoriskt maskineri, där alla fördelar från början tillfalla den nya distriktskassan. Vad som emellertid var ett urbota fel i fjolårets proposition, kan icke vara en förtjänst hos den nu föreliggande. I sin iver att främja genomförandet av en tvångsförsäkring på detta område ha såväl de sakkunniga som Kungl. Maj:t pressat de i andra särskilda utskottets utlåtande använda synpunkterna längre än som åtminstone åtskilliga av utskottets ledamöter funnit rimligt och har därvid skjutit lika mycket över målet: *en förbättring av sjukasseorganisationen på frivillighetens obeskurta grund*, som fallet var med fjolårets proposition. Riksdagen har därför samma anledning som i fjol att avvisa förslaget.

Härtill kommer, att det kungl. förslagets genomförande i praktiken måhända kommer att bereda den obligatoriska sjukförsäkringens anhängare en svår besvikelse. Grundtanken i de sakkunnigas förslag var nämligen att utrusta de nya distriktssjukassorna med sådana uppgifter och privilegier, att de inom en närmare eller fjärmare framtid skulle vara i stånd att uppsuga primärkassorna och dymedelst realisera det lokala enhetskasseidealet. För att vinna detta syfte skulle man till en början underkasta sig den paradoxala reformen att avhjälpa flerkassesystemet genom att upprätta ytterligare en kassatyp, distriktssjukassa. Då denna emellertid skall styras av de anslutna primärsjukassorna, så må undras, huruvida primärsjukassornas styrelser skulle vara hågade att medverka till sina kassors uppslukande av distriktskassan? Såsom samtidigt ledare av distriktskassan ha de i sin hand att förhindra varje sådan åtgärd från distriktskassans sida, som skulle kunna medföra något intrång på primärkassornas verksamhet och tillvaro. Denna möjlighet härutinnan har förstärkts genom socialministerns ovan anförda tillmötesgående mot rikssjukassornas kritik att låta primärsjukassorna behålla åtskilliga av sina nuvarande verksamhetsgrenar, vilka enligt de sakkunnigas förslag eljest skulle tillkommit distriktssjukassan. Dessa uppmjukningar voro i och för sig välbetänkta, men kunna lätt leda till att centraliseringsmekanismen låser sig och koncentrationen uteblir. Resultatet av hela denna lagstiftning skulle då bliva, att den lokala splittringen skulle fortsätta och ytterligare förvärras genom de nya distriktskassornas tillkomst.

Ytterligare ett skäl för avslag föreligger enligt vår uppfattning därigenom, att *kostnaderna för den nya organisationen komma att ställa sig alltför höga*. Med nuvarande medlemsantal i sjukassorna skulle statsbidraget fördubblas och närma sig 7 miljoner kronor per år för att sedan automatiskt stiga i mån av medlemsantalets successiva ökning. Härmed skulle i vår budget införas ytterligare en utgiftspost av samma slag som folkskollärarnas löner och kostnader för pensionstilläggen i den allmänna pensionsförsäkringen, över vilkas belopp riksdagen icke har någon makt utan vilka tvångsvis stegras år för år.

Att nu med öppna ögon binda sig för en liknande oöverskådlig utgifts-procedur kan icke vara välbetänkt. Någon gång får man göra allvar av det myckna ordandet om *sparsamhet*. Vår socialförsäkring är redan nu så vidlyftig och dyrbar, att innan nya klutar sättas på det gamla klädet borde riksdagens begäran 1920 om utredning för större enhetlighet och billigare förvaltning av

hela socialförsäkringen äntligen på allvar beaktas. Särskilt har en omorganisation av pensionsförsäkringen visat sig behöflig. Då denna behöver arbeta i närmaste samband med sjukförsäkringen, ligger det kravet nära till hands att en utredning av pensionsförsäkringens eventuella omorganisation bör ske i samband med och under beaktande av en förnyad utredning av vår framtida sjukförsäkring.

Då sålunda förevarande proposition enligt vår uppfattning icke tillmötesgår riksdagens alltjämt gällande krav på en billig och enhetlig socialförsäkring, och då därjämte den frivilliga sjukförsäkringen icke lär på önskvärt sätt befrämjas genom de föreslagna åtgärderna, få vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 114.

Stockholm den 29 mars 1927.

<i>Otto Järte.</i>	<i>Arvid Lindman.</i>	<i>Arne Forssell.</i>
<i>Carl Arv. Anderson.</i>	<i>Charly A. Fager.</i>	<i>John Jönsson.</i>
<i>Gust. Svedman.</i>	<i>Birger Petersson.</i>	<i>Erik Laurén.</i>